

Cap a una economia circular

Els recursos són cada cop més limitats. Per això, mitjançant diverses estratègies, és necessari avançar cap a un model de producció i consum amb una entrada menys gran de materials i també una menor sortida de residus. La Comissió Europea hi treballa. A Catalunya també neixen projectes pilot.

Reportatge de Nicolas Tomás

Allargar el màxim de temps possible el valor dels productes i els materials. Reduir tant com sigui possible els residus i l'ús de recursos. Conservar els recursos un cop el producte arriba al final de la seva vida útil, amb la finalitat de tornar a fer-los servir i crear nou valor afegit. En definitiva, reduir l'entrada de materials i la sortida de residus, que tinguin un flux circular, més racional. Aquesta sèrie d'accions, que avui poden semblar de sentit comú, té un nom més tècnic, economia circular, i és l'horitzó al qual tracta d'arribar Europa.

És en aquest context que la Comissió Europea va aprovar el passat desembre l'ambiciós paquet de mesures "Tancar el cercle" per transitar cap a una economia circular. L'objectiu és garantir un creixement sostenible a la Unió Europea fent un ús més intel·ligent dels nostres recursos limitats. El model de creixement del passat, basat a fabricar i llençar, ha caducat. Les institucions europees creuen que està en l'interès de tots, també de les

empreses, fer un millor ús dels recursos. Segons la Comissió Europea, aquest model pot crear llocs de treball, promoure innovacions amb avantatge competitiu i ajudar a protegir el medi ambient, a més d'oferir als consumidors productes més duradors i innovadors que comportin estalvi econòmic i millora de la qualitat de vida.

"Hem de conservar els recursos valuosos i explotar plenament tot el valor econòmic que atresoren", va assegurar Frans Timmermans, vice-president de la Comissió Europea, que copresideix el projecte. I va afegir: "L'economia circular tracta de reduir els residus i de protegir el medi ambient, però també de transformar profundament el funcionament de tota la nostra economia". Segons Timmermans, amb el paquet de mesures, "estem creant el marc global que farà veritablement possible aquesta transformació". S'estableix d'aquesta manera "una trajectòria creïble i ambiciosa per a una millor gestió dels residus a Europa".

Entre les mesures adoptades per la

European Commission
Commission européenne

Comissió Europea destaquen el finançament de més de 650 milions d'euros a càrrec del programa Horitzó 2020 i de 5.500 milions a càrrec de fons estructurals, mesures per reduir el malbaratament d'aliments (reduint-lo a la meitat com a molt tard el 2030) i l'elaboració de normes de qualitat per a les matèries primeres secundàries amb l'objectiu de "reforçar la confiança dels operadors en el mercat interior". També hi ha previstes mesures per "promoure la reparabilitat, durabilitat i reciclabilitat dels productes"

La Comissió Europea va aprovar el passat desembre "Tancant el cercle", un paquet de mesures per avançar cap a l'economia circular.

i una estratègia específica per al plàstic, enfocada en la biodegradabilitat, i per a les deixalles marines.

La proposta legislativa europea també contempla tota una sèrie d'objectius comuns de la Unió Europea, com ara el reciclat del 65% dels residus municipals i del 75% dels residus d'envasos d'aquí a 2030. També fins a l'any 2030 s'estableix un objectiu vinculant de reducció de l'eliminació en abocador a un màxim del 10% de tots els residus. A més a més, en el pla figuren una prohibició del dipòsit

en abocador dels residus recollits per separat, la promoció d'instruments econòmics per reduir l'eliminació en abocador, mesures per promoure la reutilització i estimular la simbiosi industrial -convertir els subproductes d'una indústria en matèries primeres per a una altra- i incentius econòmics perquè els productors llancin al mercat productes més ecològics, entre altres.

Una de les principals estratègies implica la fase de producció. Segons la Comissió Europea, "és fonamental un millor

disseny dels productes per facilitar-ne el reciclat i contribuir que siguin més fàcils de reparar o més duradors". D'aquesta manera, considera, s'aconsegueix "el consegüent estalvi de valuosos recursos, foment de la innovació i oferta als consumidors de millors productes, que siguin menys costosos de fer servir". També se centrarà en la millora dels processos de producció per tal que es facin servir els recursos d'una manera més eficaç i es generin molts menys residus. Un estímul empresarial i per a la innovació.

→ Un altre dels fronts és el combat de l'anomenada obsolescència programada, és a dir, la programació del final de la vida útil d'un producte o servei, que obliga el consumidor a renovar-lo. Per exemple, a partir d'aquest any, la Comissió es compromet que "els treballs futurs sobre les mesures d'execució del disseny ecològic revisades o noves contemplaran sistemàticament la possibilitat de reparar els productes".

La gestió de residus és un altre dels pilars de la política econòmica i mediambiental. Europa perd cada any uns 600 milions de tones de materials continguts en els residus, que podrien ser reciclats o reutilitzats. Tan sols es recicla el 40% de tots els residus que es generen a les cases de la Unió Europea. És per això que, a banda dels objectius de reducció ja esmentats, s'intensificarà la col·laboració amb els Estats membres per millorar la gestió de residus sobre el terreny i es vetllarà per l'ús de fons estructurals per assolir aquests objectius.

El malbaratament d'aliments és un dels àmbits que més preocupa. Es calcula que cada any es malbaraten al voltant de 100 milions de tones d'aliments a la Unió Europea. Al llarg de tota la cadena alimentària se'n malbaraten, tant en l'explotació agrària i el procés de transformació i fabricació, com en les botigues, els restaurants i les llars. El passat setembre, l'Assemblea General de les Nacions Unides va aprovar els objectius de desenvolupament sostenible per a 2030, que inclouen reduir a la meitat aquest malbaratament. La Comissió, entre altres mesures, contempla la creació d'una plataforma amb els Estats membres i tots els agents de la cadena alimentària per definir les mesures que siguin necessàries.

"Aquestes propostes envien un senyal positiu als qui desitgen invertir en l'economia circular", va afirmar Jyrki Katainen, vice-president de la Comissió Europea, responsable de foment de l'ocupació, el creixement, la inversió i la competitivitat. "Avui estem dient que

Manifestació d'activistes de Greenpeace a Berlín contra el malbaratament alimentari.

Europa és el millor lloc per desenvolupar un negoci sostenible i respectuós amb el medi ambient", afegia Katainen, "aquesta transició cap a una economia més circular es proposa reconfigurar l'economia de mercat i millorar la nostra competitivitat". Segons el dirigent europeu, "el potencial de creació d'ocupació de l'economia circular és enorme, i la demanda de productes i serveis millors i més eficients es troba en plena expansió".

Els subproductes

Els subproductes són els residus que poden utilitzar-se directament com a matèries primeres d'altres produccions o com a substituït de productes comercials, i que són recuperables i aprofitables sense la necessitat de sotmetre'ls a operacions de tractament. L'any 2014, a Catalunya, el 6% dels residus industrials valoritzats van gestionar-se com a subproductes, cosa que representa al voltant de 171.000 tones de residus. El subpro-

ducte és una eina útil que ajuda a afavorir la valorització dels residus industrials. La reducció del consum de recursos naturals és un dels principals problemes que afrontaran en el futur proper les economies mundials, perquè derivarà en una escassetat de materials clau per a diferents sectors estratègics.

La gestió dels residus com a subproductes té tota una sèrie d'avantatges, com ara que ajuda a vetllar per la sostenibilitat mediambiental, minimitza el cost del tractament dels residus (que és molt elevat), minimitza també la gestió dels residus a través dels abocadors (un objectiu prioritari per a la Comissió Europea), aplica una jerarquia en la gestió dels recursos i dona valor als recursos com a matèries primeres.

És per tot això que el Consell de Cambres de Comerç de Catalunya i l'Agència de Residus de Catalunya van posar en marxa el web residurecurs.cat, la borsa de subproductes i matèries primeres de

Catalunya. Es tracta d'un servei gratuït perquè les empreses usuàries publiquin anuncis d'ofertes i demandes de tota mena de subproductes, residus i altres matèries primeres. Creada el 1993 per les Cambres de Comerç catalanes, l'any 2015 es va renovar amb la creació de la plataforma web, que millora les prestacions als usuaris i dona respostes als canvis normatius. Perquè un residu pugui gestionar-se com a subproducte cal disposar de la resolució de l'Agència de Residus de Catalunya.

El funcionament és senzill. Qualsevol empresa interessada en la compra o venda de subproductes, residus i matèries primeres secundàries només s'hi ha de registrar com a usuari. Aquests usuaris poden publicar i consultar tants anuncis d'oferta i demanda com creguin. "Després de més de vint anys d'existència, la Borsa de Subproductes és de plena actualitat per la seva aposta per una concepció del residu com a

recurs i font de matèries primeres secundàries, elements clau en la transició cap a un model d'economia circular", asseguren des de l'Agència de Residus de Catalunya.

Un exemple real és el d'una empresa de Reus que es dedica a la fabricació de galetes, envasos i màquines per a l'ompliment de gelats, així com la comercialització d'altres productes per al gelat. Cada any produeix uns 400 milions d'unitats de cons de galeta. Durant el procés de producció es generen dos tipus de residus, que poden ser gestionats com a subproductes: unes 136 tones de rebuig de galeta triturada i unes 35 tones de rebuig de pasta líquida. Les seves característiques els fan molt atractius per a la fabricació de pinso. El 2008 va arribar a un acord amb una empresa d'explotació d'engreix de bestiar porcí. Totes dues parts hi van sortir guanyant econòmicament i logísticament.

Manresa en simbiosi

La simbiosi industrial és una nova estratègia empresarial consistent a unir indústries i entitats tradicionalment separades en una sola xarxa que busca posar en marxa solucions innovadores, dins un mateix territori, amb l'objectiu de maximitzar l'ús de recursos, com els materials, l'energia o l'aigua, per avançar cap a una economia més circular. A partir d'aquesta xarxa compartida és més fàcil identificar oportunitats de negoci que donin lloc a transaccions comercials rendibles amb valor afegit, solucions innovadores a la provisió de recursos i la posada en comú de coneixement. Sota aquests paràmetres va néixer Manresa en simbiosi.

Manresa en simbiosi és un projecte pilot de simbiosi industrial a Catalunya. El seu objectiu és "implementar a Manresa el primer projecte de simbiosi industrial a Catalunya per maximitzar l'eficiència en l'ús dels recursos disponibles creant les bases per afavorir les sinergies entre empreses i entitats". És per això que primer va crear-se una pla-

taforma web, el passat novembre, amb la voluntat d'identificar les sinergies de manera preliminar, i s'han realitzat diversos tallers amb empreses manresanes.

Impulsat per l'Ajuntament de Manresa, el Consorci de Residus del Bages i l'Agència de Residus de Catalunya, el projecte es proposa ajudar les empreses de Manresa i del Bages a aprendre a aprofitar sinergies amb altres empreses, i fer disminuir els costos i augmentar la competitivitat. També ha de servir per enfortir la base industrial de la zona, fomentant la innovació i la creació d'empreses i llocs de treball. Finalment, Manresa en simbiosi vol obrir camí a futurs projectes d'innovació i recerca i formar i conscienciar sobre "les oportunitats en el procés d'adaptació cap a una economia circular".

Les empreses tenen diverses eines a la seva disposició, com ara la plataforma web francesa d'àmbit europeu INEX (*inex-circular.com*), una eina de gestió de dades que permet identificar sinergies i gestionar les xarxes d'empreses per implantar-les. També es duen a terme sessions de treball amb altres empresaris per fer aflorar aquestes sinergies detectades i les empreses participants poden sol·licitar assessorament sobre l'eficiència en l'ús de recursos. Ja s'han celebrat dues sessions de treball amb empresaris de Manresa i de la comarca, que han estat molt participatius.

El projecte va néixer a Manresa per voluntat del mateix Govern, però l'objectiu és exportar el model a tot el país. Segons el director de l'Agència de Residus de Catalunya, Josep Maria Tost, el propòsit és "crear una plataforma circular catalana molt més eficient tant econòmicament com mediambientalment". Segons Tost, la simbiosi industrial "ha demostrat ser una estratègia empresarial d'èxit que genera solucions innovadores per tal de maximitzar l'eficiència en l'ús dels recursos", igual que també serveix per "accelerar la innovació i la creació de llocs de treball". ●